

Mózes

(Theodor Herzl-nek halála napjára)

Irta: Mózes Járdeni

A szolgaságban született, a szenvedő testvérek között, az elnyomottaknál.

De a szabadságban, a magasban, a királyi udvarban nőtt fel, körülvéve a hatalomtól, a ragyogástól, megszokva az uralkodást és a parancs olást.

És leszállt a néphez és látta elnyomva Fáraónak robotjától. És Izráelnek fiai nyögtek vala az ő terhük alatt.

És átérezte a szolgaság fájdalmát és szégyenét

Ekkor pedig megjelent előtte Isten, az Örökkévaló, s szívében fellángolt a szent, a kiolthatatlan tűz.

És beszélt a népnek a szabadságról, az ősök országáról. De Izráelnek fiai nem akartak hallgatni reá, egyik részük fáradtan a munkától és a szolgaságtól, a másik részük jóllakottan és tunyán a husos fazekak körül.

És nem hittek neki és igyen kiáltottak feléje: Ki tett meg téged vezérünkhé?

És akik pedig királyi felügyelők valának Izráelnek fiai közül, szemére vetették: Lásza Isten és ítéljen, miként alázod le tekintélyünket Faráó és szolgálai előtt, s fegyvert adsz elleneink kezébe.

Ekkor Isten megajándékozá őt a pálcával és erővel, hogy tegyen csudát. És ő tett vala csudát Micrájim és Izráel színe előtt.

És Izráelnek fiai felébredtek tompultságukból és rabszolgá hadból egységes néppé

lettek. És Mózes kivonta őket a szolgaságból és vezette őket a szabadság országára felé.

És Micrájim leomlott a csoda előtt.

Ő pedig vezette őket az ígéret földje felé. Az út azonban hosszú volt és teli fátissal. És a nép zugolódni kezdett, türelmetlenné lett és a kishitűek visszakiváncoktak Egyiptomnak husos fazekai mellé. És a nép zugolódott Mózes elten.

És hirbe hozták az országot, melyet kikémleltek. „Nem tudunk felébe kerekedni a népnek, amely ottan lakik, mert erősebb nálunknál.”

És Izráelnek fiai ráriparkodtak Mózesre: Miért is vezetél ki bennünket a szolgaságból? Talán, hogy szomjan veszejts bennünket, gyermekeinket és barmainkat ebben a pusztában?

És a vezér elfáradt, elfáradt a zugolódásnak, a kiabálásoknak miatta, s szelleme megzavarodott a nyomor és a kinnak miatta és szíve meggyengült.

És letért az ígéret utjáról, hogy csillapítsa a nép éhségét és szomjuságát. Kétségbeesett, kishitű lett, — csak egy pillanatra.

És szóla hozzá Isten: Készülj a halátra. Nem te fogod bevezetni a népet az országba. És Mózes csak messzi-ől látta az országot. Meghalt és Izráelnek minden fia megsiratta őt.

(B'li Sém fordítása.)

Ő és mi

Herzl Tivadar emlékezetére.
Irta Martin Baber

1.

Midőn a népiség számunkra, akik ma harmincévesek és idősebbek vagyunk, még az volt, amit magunknak meghódítottunk és amit védenünk kellett a „lények” támadásai ellen, midőn még eszme volt számunkra és nem út, jelszó és nem az élet, program és nem a mű; akkor az emberekben, akiket a zsidó mozgalom elébünk hozott, nem a belső emberi értéküket; nem az emberségüket láttuk; csak azt láttuk, hogy eszménkel, jelszavunkkal és programunkkal megegyeznek-e vagy nem. Olyan volt, minthogyha pillanatnyi pihonás és rácszémelés nélkül napnap után, évről-évre tomboló harcban állottunk volna, ahol emberek vesznek körül minket és emberarcot nem látunk. És nem szabad elfelejteni, hogy sok front felé kellett harcolnunk. Ez azonban ne szépitse azt, hogy doktrinairek voltunk, lírikus doktrinairek: éreztük a nagyságot és szépséget a historia viharában, mely körülöttünk tombolt (vagy tombolni látszott?) a lett hullámában, mely ragával sodort bennünket (avagy sodorni látszott?) a zsidó élmény lángjaiban, mely lelkünket széjjelfeszítette (ez az egy bizonyosan nem volt látszat — emlékezzetek, kik most harmincévesek és idősebbek vagytok, emlékezzetek!) — de nem éreztük, nem éreztük eléggé az egyes emberekben, akikkel találkoztunk. — Nem éreztük eléggé, mert doktrinairek voltunk, akik mindenekelőtt egy emberi szellem tartalmára kíváncsiak. Hogyan vélekedsz a zsidóság lényegéről? Hogyan vélekedsz a zsidó kulturáról? Hogyan vélekedsz a palesztinai munkáról? Ez volt a mérték.

Azóta a földi élet döntő, hátrahagyó éveit elmúltak és mi mások lettünk. Népiségünk egészen lassan és észrevétlenül belennőlt legbenső életünkbe, míg vele teljes egységgé, egy természetű forrt össze. Ekkor a feltéllenség világosságában a zsidóságot, mely bennünk él, a valóságok valóságának ismertük fel, mely örökkévaló, mint az eleven lélek és sérthetetlen, mint ez. Ekkor nem volt többé eszme, hanem útnak irányja, lendü-

lete, biztossága; nem jelszó többé, hanem életünknek hangja, ritmusa, melódiája; nem program többé, hanem művünk indítója, energiája, értelme. Csak most tanultuk valóban meg, hogy az emberséget lássuk az emberekben, akikkel a zsidó mozgalomban találkoztunk és — találkoztunk volt. Csak most ismertük fel, hogy az, ami döntő fontosságú — döntő az emberség számára, a zsidóság, a zsidó ügy számára, — nem a tartalma egy emberi szellemnek, hanem a lényege; nem, hogy mi által, hanem ahogyan ő ember. És tekintet nélkül arra, hogy nézeteink a zsidóság lényegéről, a zsidó kulturáról, a palesztinai munkáról megváltoztak-e, vagy nem változtak meg: mértékünk elenyészett az emberség előtt, melynek tudatára ébredtünk. Milyen származásosan törnek meg a harc kis hullámai a lélek sziklakapuin! Kezünk jött a tiszta lét. És valóságban csak most eszmélhettünk reá egy emberre, aki halott.

2.

Herzl Tivadar a zsidó ügyről másképp gondolkozott mint mi, másképp látta azt. Ne a részletekről, ne a fölötti nézetéről, hogy mit kell tenni, mit hagyni, ne a hozzájárulásairól és megtagadásairól legyen itt szó. Hogy mi volt az lényegében a miről ő másképp gondolkozott, amit másképp látott mint mi, azt akkor, évek előtt, midőn a tomboló harc, a felület heroikus életétől még nem szabadultam meg, midőn még rabja voltam a doktrin hatalmának a tartalomszerinti értékelésének, így — és ma is azt hiszem helyesen — fejeztem ki: „Herzlnak nem volt megadva annak a megismeréséhez eljutni, hogy az igazi zsidókérdés egy belső és individualis probléma, az az minden egyes zsidónak állásfoglalása az öröklött fajlagosságával szemben, melyet önmagában mint adottat felismer, a belső zsidóságával szemben, és hogy a népet egymagában ez alkotja. Ezért a „Judenstaat”-jában és összes későbbi megnyilatkozásaiban a zsidó sajátosság és ezen sajátosság aktíválásának problémája mellett, mely a legfigyelemreméltóbb

kulturproblémák egyike elhalad.” Ismételem: azt amit akkor mondtam, helyesnek tartom ma is. De azon túl és általa nem is érintve, látom a lényegest.

A lényegesnek nevezem azt, hogy ezen hiányosságában bezárva Herzl Tivadar nagysága rejlett, az ő számunkra — zsidók számára — egyedülálló nagysága. És hogy ez másrészt mégis úgy, a hogyan benne megnyilvánult, számunkra öröklé hozzáférhetetlen kell hogy maradjon, mert naiv, elsődleges, elementáris: a hogyan minden nagyság egy hiány, egy elemi hiánynak a műve, mellyel mi nem bírnak — mi problematikusok.

De honnan jön nekünk a megismerés, hogy az igazi zsidókérdés egy belső probléma? Onnan jön nekünk, mert a zsidóság bennünk mint probléma van adva; — mert a mi bensőségünk mint probléma van adva; — mert a lét nekünk mind probléma van adva.

Ez a nagy és tragikus zsidóörökség: a problematika a belső kettőzöttség gólyaszólamja.

A belső kettőzöttség! A végy, ettől megváltatni, szülte a zsidóság minden nagy egységalkotását. A gólyaszólam azonban, ki új egység alkotására erőltet, problematikussá lett általa.

Az elementáris szükségszerűségből cselekvő emberek: az őscselekvőnek bensősége mint impulzusok sokasága van adva, melyeket csak azért vesz fel, hogy kiható cselekvéssé változtassa őket. Az őscselekvőnek a lét mint a valóság sokasága van adva, mely átalakítja őt, mely azonban türelmetlenül vár az ő átalakító cselekvésére.

A problematikusnak bensősége mint kérdések sokasága van adva, melyek tőle feleletet követelnek és csak az abszolútban, találnak végső feleletre, a személyiben soha. A problematikusnak a lét mint ellentmondások sokasága van adva, melyek tőle várnak megoldást és csak a metafizikában engednek meg végleges megoldást, az empiriában soha.

Az őscselekvő cselekvési vágya olyan erős, hogy őt a tiszta meglátásban akadályozza. A problematikus megismerési vágya olyan erős, hogy őt a tiszta cselekvésben akadályozza.

pp. 3-14. missing

Ezt a mai számunkat,

mely Ithamuz 20-án lát napvilágot, teljes egészében Herzl emlékeztetőnek szenteltük. A Vezér emlékeztetőnek, aki szellemének erejével kivetelt bennünket a Golusz örvényeiből s megmutatta nekünk a lelki megújulás, a lelki boldogság útját.

Hogy pedig minél ünnepélyesebb, szebb s lenkölőbb hangu legyen ez a mi emlékezésünk: összeszedegeltük, bokrétaiba kötöttük, ami szép írást csak találtunk róla a zsidó nemzeti literatúrában. Összeszedegeltük a szép, simára csiszolt, gyémántszerűen lekészörült kavicsokat, amiket a hálás utókor, ősi zsidó szokás szerint, emlékezése jeléül odarakosgatott a Vezér dőblingi sírjának egyszerű márványkövére, amelyen ez az egyetlen szó ragyog: Herzl.

Imhol a német studiosusból palesztinai uttörővé fejlődött Móseh Járdeni szárnyaló írása az ujkori Mózesről, aki a maga magas és biztos fészkeből leereszkedett nyomorgó testvéreire és felemelte őket magához. A mai idők nagy zsidó Vezéréről szól ez az írás, aki fantáziájának erejével már megvalósultnak látta az ősi talajon az új zsidó othont, de földi valóságában még sem érthette meg... Imhol az új zsidó vates, Bubernek filozófémája Herzlről és a Vezér nagy ellenlábásának, Achad Haamnak történelmi távlatba állított jellemzése róla. Imhol az európai híru szociológusnak, Franz Oppenheimernek hitvallása az új Palesztina és az új Palesztina lelki atyja, Theodor Herzl mellett. És imhol egész sor hódoló írása az Erdély földjén nőtt lelki gyermekeknek az Egyetlenről, aki erői, büszkességét, idealizmust ojtott

az új nemzedék lelkébe. A régiek, a kipróbáltak, a nagyok dicsőítő körülszába belecsendül a fiatalok szopránja, a fejlődés, az új hívek jöttének biztató, jóleső jeleként.

— **ELŐFIZETŐINKHOZ és ELÁRUSÍTÓINKHOZ.** E hónap első napjaiban megindult a rendszeres postautalvány forgalom. Felhívjuk összes előfizetőinket, hogy esedékes előfizetést díjajukat postafordultával küldjék be, nehogy kénytelenek legyünk a lap expedálását megszüntetni. Ugyiszintén felhívjuk vidéki elárusítóinkat, hogy elszámolásukat és tartozásukat a lehető legrövidebb idő alatt juttassák el hozzánk, ill. a posta közvetítésével egyenlítsék ki.

— **A beszercei „Jung Juda”.** Már írtunk arról a nemes buzgalomról, amelyet a beszercei zsidó ifjúság a nemzeti érzés felkeltéséért, annak fokozásáért célozza a cionista Sportegylet, dalárda, kifünőn működő zenekör, héberkurzus stb. felállításával. E különböző csoportok tagjai a legnagyobb egyetértéssel és igyekezettel dolgoznak már is, hogy a közelebről Beszerceén megtartandó Herzl emlékünnepélyén közreműködjenek és bebizonyítsák, hogy komolyan dolgoznak és példát akarnak mutatni a jövőbeni új zsidó generációnak, hogy csak szellemi és testi műveléssel lehet elérni azt a nagy célt, amely az egyetemes zsidóság főterekvése. A sportegylet intéző bizottsága propagandát indított, hogy minél több alapító és pártoló tagot szerezzen az egyesületnek, melynek nemcsak erkölcsi, hanem anyagi pártolásra is feltétlenül szüksége van. A propaganda már eddig is számos jó zsidó elvtársat nyert meg a nemes ügynek. Sajnálattal állapíthatjuk meg azt, hogy ép azok, akikre legjobban számítottak — a nagy tőkés — még nem vettek részt a nemzeti kötelesség teljesítésében. Reméljük, hogy végre belájják azt, hogy ők rájuk is hárul a felelős zsidó érzésű, testileg és szellemileg életerős ifjúság neveléséhez hozzájárulni és nem vonják meg pártfogásukat az új egyesülettől.

— **A heber szükségtnitői tanfolyam megnyitása** technikai akadályok miatt pár nappal kitolódott. A Szövetség felhívja a tanfolyamon résztvenni szándékozókat, hogy folyamodványeikat a postaforgalom nehézségei miatt lehetőleg személyesen nyújtsák be. Egyben felhívja a hitközségeket és csoportokat, hogy s-ját jól felfogott érdeklükben a maguk részéről is küldjenek 1-2 megfelelő embert a tanfolyamra, hogy a kellő időben képzett heber tantervvel rendelkezzenek. A jelentkezések határideje pár nap múlva lejár, ezért ajánlatos ha folyamodványát minden jelentkező a legelőbbrebbben eljuttatja a Szövetséghez.

— **Eljegyzés.** Paneth Rózsika, Aldorf és Kohn Moritz, Szászujfalui jegyesek.

— **Csoportalakulás Tasnádon.** Herschkovics Jenő szilágycsehi elvtársunk fáradhatatlan agitációja folytán nemrég alakult meg Tasnádon az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportja. A csoport tisztikarának névsorát legközelebb fogjuk közölni.

Befizette már a sékelt? — Ha nem, úgy fizesse be!

— **Cionista felolvasó délután.** A szászrégeni cionista csoport az elmúlt vasárnapon nagysikerű felolvasó délutánt rendezett, melynek kimagasló pontja Benedéki Lajos, a színérváraljai cionista csoport ügyvezető elnökének előadása volt. Beszéde lelkes hatást váltott ki a nagyszámu hallgatóságból, úgy, hogy sokan léptek be a csoportba olyanok, akik eddig távol tartották magukat.

— **Irodalmi matiné Nagybanán.** Július 13-án, vasárnap a nagybanányi cionista csoport nagyszabású irodalmi matinét rendezett. A házak falain, útletek kirakatában nagy kék-fehér plakátok hirdették előre a készülő zsidó eseményt. A nagybanányi cionista ifjúság élén Jakab Sámuel ügyvezető elnökkel és Fuchs Izsó elvtársal nagy apparátussal és lelkesedéssel végezte a rendezés munkáját. A malinára, melyet a Lendvay-színházban tartottak, több vidéki csoport is küldött megbízottakat. Dr. Köves István megnyitójában a nagybanányi cionizmus múltjáról beszélt és üdvözölte a régi

bajtársakat, kikkel együtt rajongtak és küzdöttek ezért az eszméért, amely most diadalmasan vonul be az egész zsidó nép lelkébe. Krausz Mór rabbi, a „Zsidó Szemle” munkálása a vallás és cionizmus viszonyáról beszélt és kimutatta, hogy e két fogalom egy, a kettő egymástól el nem választható, mert a kettőnek szerencsés egybefonódása alkotja az igazi zsidó népi karaktert. Farkas Ernő orvosanhallgató hatásosan szavalla el Neményinek „Két vándor” című líraemlényét. Kende Böske igen bájosan énekelte el Major „Cion rózsája” című dalát Schreiber Erzsike finom zongorakiséréte mellett. Marton Ernő „A nagy felelet” címen tartott előadást. Végül dr. Borgida József Morris Rosenfeldnek „Az örök vándorok” című pompás versét szavalla el művészi megértéssel. Az igen nagyszámú hallgatóság a „Hatikvah” hangjai mellett oszlott szét. — A vidéki megbízottak és a nyobányai cionisták délután ankétet tartottak, melyen megvitatták a legközelebbi jövő feladatait. A megbeszélések folyamán különösen két dolog lett nyilvánvaló, hogy a hitközségeket a legelőször is el kell szervezni és zsidó iskolákat kell létesíteni. Az iskola ügyében egyébként határozatszámra ment, hogy vagy az egyes hitközségek, vagy pedig a csoportok a saját költségükön kiküldenek 1—2 embert a Szövetség által Kolozsváron rendezendő héber szükségletitói tanfolyamra, hogy már az ősszel mindenhol kezdetét vehesse az intenzív héber oktatás. Este a hitközség nagytermében közös vacsora volt, amelynek emelkedett hangulatát mi sem jelzi jobban, minthogy a bencsolás 600 koronáért kelt el, mely összeg természetesen a Nemzeti Alapra jut.

— Zsidó könyvek. Az Erdélyi Zsidó Könyvkiadóvállalat a napokban bocsátja ki első könyvsorozatát. A jövő héten 3 könyv jelenik meg és pedig: Max Brod: A cionizmus harmadik korszaka; Osias Thon: Herzl Tivadar élete és Richard Lichtenstein: A zsidó Palészina felépítése. A könyvek a nagyfokú papírhiány miatt csak korlátozott példányszámban jelennek meg, ezért felhívjuk az összes csoportokat és általában mindenkit, hogy e könyvekre szóló megrendeléseiket

előbb juttassék el lépünk kiadóhivatalához, mely azokat a Zsidó Könyvkiadóhivatalnak továbbítja. Egy-egy könyv ára kb. 3 K 50 fill. lesz.

— Estély. A szászrégeni „Zsidó Lányok Egylete” június 23-án jótékonycélu estélyt rendezett. Az estély programja azonban nem volt zsidó tárgyú. A műsorban a következők szerepeltek: Büchler Alfréd, Reichel Károly, Pauker Ernő, Hart Böske, Fränkl Fricl, Mendel Ilus, Török Ferenc, Goldstein Dezső, Márk Kálmán, Kun Magdus, Goldstein Monic, Fränkel Minka, Weisz Pépi, Mendel Jenka és Herschdörfer Frida. Az estélyen felülfizettek a következők: Schwertberg Izsák 40 K, Hermann 10, Klopot Mihály 20, Klapot József 10, Kieselstein 10, Agoston Izsóné 50, Weisz Mihály 20, Weisz Paula 10, Weisz Samu 30, Glück Mór 10, Dr. N. N. 10, Lebovits Mártonné 40, Karpf Izidor 40, Márk Károly 10, Schöffler Bernáth 20, Schwartz Józsefné 6, Lebovits Dóra 4, Klein Dezső 50, Klein Lipót 20, Simsi Hermann 40, Radóczi Lajosné 50, Plessner Saló 50, N. N. 20, Márk 10, Büchler Gyula 100, Friedmann 20, Weisz Ferenc 50, Goldstein Leopold 10, Maskovits 10, Weisz Izidor 4, Kieselstein 20, Mendel Izidor 40, Hülsenreth Benő 20, Freyer Alfréd 20, N. N. 10, Rum. Off. Korps 100, Heller Izsák 50, Neumann 50, Jungermann 30, Schwartz József 5, N. N. Ratusnya 60, Roth. Ratusnya 50, Kaszner Mórné 50, N. N. 10, Mendel Mórné 20, Herschdörfer Áron 20, Weisz Samu 20, Farkas Adolf 10, Klopot 20, Sporn Evi 20, Mendel Sándor 20, Fränkel Adolf 40, Benkő Sándor 40, Wolf Adolf 10, Izsák 10, Dr. Glück Soma 10, Sporn Dezső 20, Dr. Schwartz József 100, Weisz Gedeon 30, Kálmán György 30 K. Összesen 1779 K. — A felülfizelősekért ez utón is köszönetet mond a rendezőtest.

Értesítem a n. é. közönséget, hogy azujjonnan berendezett „**Ottthon**” művelődési estőnkint előrangú zenekar muzsikál. — Kifűző hideg hűfűt. Tiszán kezelt italok. Napótkint reggeli és uzsonna itavék. Szolid órak. Kérem a n. é. közönség becses pártfogását. Mély tiszfelettel

Gazrjék Herman
kávés.

Dávid Ferenc-utca 16. szám.
(A tüdőelő-teroronnyal szemben.)

Cens. Gruescu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal;
Kolozsvár Deák Ferenc-utca 38. I. em.
Egyes szám ára 1 korona
Előfizetni lehet egy évre: 45 korona.
félévre: 24 korona.

Szerkesztő: Marton Ernő.
Kiadja: Schwartz Ignác

A gyulafehérvári izr. hitközség
előjárósága.

377—1919. sz.

Pályázat.

A gyulafehérvári status quo ante izr. hitközség egy előimádkozó melazói állásra ezenr. l pályázatot hirdet.

Pályázhatnak 35 éven aluli erdélyi, avagy magyarországi honnassággal bíró egyének, kik kellemes hangú előimádkozók, továbbá „Scheitubadek vkörök” és Mohel hivatalára 3 elismert rabbi tekintélytől „kábolesszal” vannak képesítve.

Előnyben részesül az, aki „Hatorász Hórooh” okmánnyal bír, hogy esetleg a dájáni teendőket is végezhesse.

Javadalmazása: évi 1720 korona törzsfizetés és ennek 200 százalékos drágasági pótléka, tehát összesen évi 5240 korona és 720 korona lakkbér, a fél „Schite”, azonkívül a szokásos mellékjövövedelmek.

A megválasztottnak kötelessége lesz az előimádkozói és metszói teendők, valamint a mézárszéki rituális (megsiach) teendők elvégzése.

A sajtóközölg megirt pályázati kérvény, amelyben a választás előélet, kor, családi állapot, a képesítés és az eddigi működés hiteles bizonylatokkal igazolandó, folyó évi július hó 25-éig küldendő be a hitközség előjáróságához.

Próbára csakis a meghívottak bocsájlatnak. Az uti- és átköltözködései költségek — meg egyezse szerint — csakis a megválasztottnak lesznek megterítve.

Gyulafehérvárt, 1919. évi június hó 8-án.

A gyulafehérvári
izr. hitközség előjárósága.

„ALBERTOL”
TEJELTŐ HIGONAT A LEGJOBB!
Oltóképesége: 1:10.000
Nagyhami óra 1/2 1/2 literes palack
K 28—52—

Szállítva csak vasúton történik. Eredeti láda 12 darab 1/2 vagy 24 darab 1/4 literes palack. Lada az csomagolás K 16.— Csakis választékos eladóknek szállítja az összes elismert bakkalóssá mellől!

Abrahám Albert Hátszeg
Sürgöncim: Albertol Hátszeg